

KALE KAPISI (1985) YAŞAR KEMAL (1923 – 2015)

Genel Bakış

1985 yılında *Güneş* gazetesinde Yıldız Cıbroğlu'nun çizimleriyle tefrika edilmiş olan eser, aynı yıl içinde kitap halinde de yayımlanmıştır. Kemal, *Kimsecik* roman dizisinin ikinci cildi olan *Kale Kapısı*'nda ailesi tarafından evlat edinilmiş olan Yusuf'un (Salman) babasını öldürme sebepleri irdelenir ve babasını öldürdükten sonra dağa çıkmış olan zanlının köylülere ve köylü çocuklara yaşatmış olduğu korku bütün psikolojik dışavurumlarıyla yansıtılmaya çalışılmıştır. Yazarın söz konusu edilen eseri 1986 yılında Orhan Kemal Roman Ödülü'ne layık görülmüştür. Yazarın kendi öz yaşam öyküsünden esinlenerek kaleme almış olduğu eser, özkurmaca roman türünün çerçevesini oluşturan bütün ilkelere ve uygulamalara sahiptir. Serinin ilk cildi olan *Yağmurcuk Kuşu* adlı romanda yazar, anlatının geçtiği toplumun tarihsel devinimlerini ve toplumsal değişimlerini gerçekçi ve coşumcu uygulamalara sadık kalarak yansıtmaya çalışmıştır. Fakat serinin ikinci cildi olan *Kale Kapısı*'nda daha çok insan psikolojisi üzerinde durulmuş ve korku teması Mustafa adlı karakter üzerinden bütün dışavurumlarıyla ele alınmıştır. *Yağmurcuk Kuşu* adlı eserin devamı niteliğinde olan roman beş bölümden oluşmaktadır. İsmail Ağa'yı öldürdükten sonra dağa çıkmış olan Salman, köylüler üzerinde büyük bir korku yaratır. Ailenin içine düşmüş olduğu müşkül durumu fırsata çevirmek isteyen bazı tetikçiler, kendileri için çıkar elde etmeye çalışırlar.

Özet

İsmail Ağa'yı öldürdükten sonra Salman, hapse düşmemek ya da öldürülmemek için dağa çıkar. İsmail Ağa'nın ölümü üzerine bölgede yaşayan önemli aşiretlerin beyleri ve ağıtçıları konağa akın etmeye başlarlar. İsmail Ağa'nın ölümünden dolayı duyulan üzüntü çeşitli karakterler aracılığıyla farklı biçimlerde anlatıda işlenir. Babasının zamansız ölümünden dolayı ezilmişlik duygusuna kapılan Mustafa utanç duyar ve babasına küser. Cenaze merasimi tamamlandıktan ve yas tutma süreci sona erdikten sonra Salman'ın öldürülmesi görevine birçok kişi talip olur. İsmail Ağa'nın en yakın yanışmaları olan Müslüm Ağa ve Baş Çoban korkunç şekillerde öldürülürler. Salman tarafından öldürülen Müslüm Ağa, Panosyan'dan kalan çiftliğin kapısında çarmıha gerilir. Baş Çoban'sa kafasından üç kurşun isabet alarak ölür ve başı kesildikten sonra konağın kapısına asılır. Salman, aileye ait olan sürüleri çalar, atları öldürür ve çiftliğin yarısında hak olduğunu iddia eder. Aileden çiftliği satın Van'a göç etmesini ister. İstediklerinin yapılmaması durumunda Mustafa'yı öldüreceğini Cemşid aracılığıyla aileye iletir. O günden sonra Mustafa, öldürülmekten korktuğu için Salman'ı takıntı haline getirir, sanrılar görmeye başlar ve zihninde ölümle ilgili imgelemler oluşturmaya başlar. Salman tarafından öldürülme korkusu bütün köylülere, özellikle çocuklara, yayılır. Salman'ı öldürmek için birçok insan Zero'yu ziyaret eder. Fakat çoğu istedikleri şeyleri elde ettikten sonra ortalıktan kaybolur. Sahtekar tetikçiler tarafından sömürülmekten bıkan Zero, büyük aşiretlerin beylerinden Salman'ın öldürülmesi için yardım ister. Arif Saim Bey de Zero'ya Salman'ın öldürüleceğine dair söz verir fakat hiç kimse onu bulamaz. Aradan aylar geçmiş olmasına rağmen Salman'ın yakalanamamış olması herkesi tedirgin eder. Arif Saim Bey, İsmail Ağa'ya aldırıldığı Panosyan'ın çiftliğini tamamen kendi üzerine devrettikten sonra köyden çekip gider. İsmail Ağa'nın öldürülmüş olmasından ve Salman'ın hala yakalanamamış olmasından dolayı utanç duymaktadır. Bir gün Salman konağı ateşe verir. Köylüler aile için yeni bir ev yapar fakat bu sırada Mustafa ortalıktan kaybolur. Uzun bir arayışın sonunda Mustafa, köylü çocukların girmekten korktuğu yarasalarla dolu bir mağaranın içinde baygın halde bulunur.

Kişiler

Mustafa Salman tarafından öldürülen İsmail Ağa'nın ve Zero'nun oğludur. Mustafa, Salman'ın vahşi eylemlerinden dolayı ondan çok korkar. Sürekli olarak ölümle ilgili sanrılar görür ve imgelemler kurar. Fakat korkularıyla mücadele etmek için elinden geleni yapar. Kimsenin ona acımasını istemez.

Salman Ölmek üzereyken İsmail Ağa tarafından bulunup evlat edinilen Salman, yirmili yaşlarına geldiğinde kesin olarak bilinmeyen bir sebepten dolayı babasını öldürür. Hapisten ve ölümden korktuğu için dağa çıkar ve ailesinin malvarlığından kendi hakkı olduğunu düşündüğü şeyleri ister. İstediklerini elde edebilmek için aileyi Mustafa'yı öldürmekle korkutur. Fakat eylemleri yüzünden ondan herkes korkmaya başlar.

Zero Mustafa'nın öz annesi ve Salman'ın biyolojik bağı olmayan annesidir. İsmail Ağa Salman tarafından öldürüldükten sonra oğlunu da kaybetmekten çok korkar. Mustafa'yı koruyabilmek için Salman'ı öldürtmek ister ve bunun karşılığında neredeyse bütün malvarlığını harcar. Oğlunun yaşadığı korkuyu fark eder ve bunun ona ciddi zararlar vermesinden endişelenir. Kişilik özellikleri bakımından Zero, vefalı, cefakar ve güçlü anne tiplmelerinin başarılı bir örneğidir.

Zaloğlu Musa İsmail Ağa öldürüldükten sonra Salman'ı öldürme görevine talip olan ilk kişi olur. Salman'ı öldürme karşılığında Zero'dan yüz altın alır fakat konağa geri döndüğünde Salman'ın büyülediği ve ona kurşun işlemediği söylentilerini çıkarır. Daha sonra Zaloğlu'nun Salman'ı sakladığı ve İsmail Ağa'nın malvarlığını ele geçirmeye çalıştığı öğrenilir.

Arif Saim Bey Kozan Mebusu Arif Saim Bey, İsmail Ağa öldürüldükten sonra kolluk kuvvetlerine Salman'ın bir an önce bulunması için emir verir. Fakat Arif Saim Bey, bütün gücüne ve nüfusuna rağmen onu yakalatmayı başaramaz. Aile çeşitli maddi ve manevi sıkıntılar yaşarken onları yalnız bırakır. İsmail Ağa'nın satın almış olduğu Panosyan'ın çiftliğini de tamamen kendi üzerine devreder.

Anlatıda önemli rolleri olan diğer karakterlerin isimleri şunlardır: Hasan Ağa (İsmail Ağa'nın kardeşi), Müslüm Ağa, Baş Çoban, Cemal, Topal Hacı Abbas Usta, Kuş Memet, Dal Emine, Süllü, Sefer, Hüseyin, Hasan, Cemal, Çoban Cemşid, Altıparmak Cafer, Zübeyir, Emir Sultan, İskender Çavuş, Gözükararın Hatunu, Köse Temir Ağa, Sultanoğlu, Çakaloğlu, Hacı Efendi, Yüzbaşı, Abdal Sofi, Veli Dede, Pero vd.

Öykü

Salman'ın Peşindeki Silahlı Adamlardan Kaçışı İsmail Ağa'yı öldürmesinin ardından Salman, elindeki kanlı hançerle birlikte Dal Emine'nin evine gelir. Hayal alemindeymiş gibi içeriye giren Salman, İsmail Ağa'yı öldürdüğü kanlı hançeri elinden bırakır. Hançerden hala kan damlamaktadır. Salman'ın ne yaptığını anlamış olan Dal Emine, evden koşarak ayrılmış ve İsmail Ağa'nın cesedinin başında ağıtlar yakmıştır. Dal Emine'yle ilişkisi olan Salman, yapmış olduğu şeyden dolayı ona kızar fakat ne olursa olsun ona asla zarar vermemeye kararlıdır. İsmail Ağa'nın adamları olan Sefer, Süllü, Hasan ve Hüseyin, Salman'ı saklandığı yerde bulmuş ve kurşun sıkmaya başlamışlardır. Kartalların yaşadığı bir koyağa kaçmaya karar veren Salman, ilk önce bir çukura saklanır. Koyağın kayalıklarına tırmanıp peşindeki silahlı adamları pusuya düşürmeye niyetlidir. İsmail Ağa'yı üç kere göğsünden hançerlemiş olan Salman'ın, onun ölmeden önceki son bakışı aklına gelir. Salman'a bakan İsmail Ağa'nın gözlerinde acıma duygusu görülmüştür. Öldürüldüğü sırada Salman'a hiç karşı koymamış ve gözünden bir damla yaş akmıştır. Salman İsmail Ağa'nın ona daima acıyarak bakmış olduğunu düşünür. Salman İsmail Ağa'nın ölmemiş olduğunu ümit eder. Onun konağa geri döndüğünü ve kendisini sürgün ettireceğini düşünür. Fakat İsmail Ağa'nın siniri geçince onu affedeceğini ve onu yeniden bağrına basacağını düşünür. Salman'ın peşine düşmüş olan kişiler onun geçmişiyile ilgili duydukları hikayeleri abartarak anlatmaya başlarlar. İsmail Ağa gibi uzun boylu bir adamı öldürebilecek kadar güçlü olduğu, onun çeşitli doğaüstü güçlere sahip olduğu, geçmişte köpekler ve çocuklarla bütün Urfa'yı yağmaladığı söylenir. Silahlı adamlar Salman'la ilgili efsaneler yaratmaya başlarlar ve çeşitli batıl inançlarla ondan korunmayı düşünürler. İsmail Ağa'yı korumayı başaramamış olan Sefer, bir daha hiçbir yerde iş bulamayacağını düşündükçe dertlenir. Salman'ı aramaya devam eden grup, onu gidebileceği mağaralarda ve koyaklarda ararlar. Fakat onu baktıkları hiçbir yerde bulamazlar. Salman, gizlenmiş olduğu çalılıkta onları gizlice takip eder ve dinler.

İsmail Ağa'nın Ölümünün Çocuklarını Etkilemesi Peşindeki adamların uzaklaşmaları üzerine Gökburun'a doğru yönelir. Salman İsmail Ağa'nın cami avlusundaki cenazesini görmeye gider. Cenazenin başında bekleyen çocuklar korkudan donakalırlar ve ne yapacaklarını bilemezler. Salman İsmail Ağa'ya uzun uzun bakar. Salman'ı arayan kişilerin konuşmaları ve silah sesleri duyulmaktadır. Akli dengesini kaybetmiş bir halde önünde duran çocuklara İsmail Ağa'nın güldüğünü, konuştuğunu ve kanadığını söyler. Çocuklar korktuklarından dolayı onun söylediği her şeyi onaylarlar. Bir süre sonra Salman, cami avlusundan çıkıp gider. Cami avlusuna gelip babasının cenazesini izlemeye başlayan

Mustafa, onun yüzünde bazı hareketlenmelerin olduğunu görmüş gibi olur. Babasının ölümü ona hayal gibi gelmektedir. Yaşanan olayın ciddiyetini henüz kavrayamamıştır. Cami duvarının dibine oturup sırtını yaslayan Mustafa, kısa bir süre sonra Salman'ı elindeki kanlı hançerle görür. Salman Mustafa'nın önünde hiçbir şey söylemeden bir süre durur. Mustafa Salman'ı görmezlikten gelir ve tamamen babasının cenazesine kilitlenmiştir. İleriden kadın çığlıklarının gelmesi üzerine Salman oradan ayrılır. Mustafa İsmail Ağa'nın kanlı cesedinin başında yeniden dikilir. İsmail Ağa, bir kilime uzatıldıktan sonra konağa taşınır. Evdeki kişiler ölü için ağıtlar yakıp dualar okumaktadırlar. Mustafa İsmail Ağa'nın cansız bedenini izlemeye devam etmektedir. Babasının öldüğüne inanmakta zorluk çeken Salman, evin avlusuna gelip cesedi kontrol eder. Orada bir süre cansız bedeni izledikten sonra evden uzaklaşır.

Taziyeler ve Yas Oğlu Mustafa'yı alıp Gökburun'a giden Zero, arabasıyla köye gelen Arif Saim Bey'i karşılar. Arif Saim Bey, Zero'yla Mustafa'yı teselli etmeye çalıştıktan sonra taziyelerini iletir. Zamanında İzmir'e sürgün edilmiş olan İsmail Ağa'nın amcasının oğlu Bey de cenaze için gelmiştir. 1906 yılında Arif Saim Bey onu İzmir'e sürgün ettirerek, onun büyük cezalar almasına engel olmuştur. Kafile cenazenin başına gelir. Çevre köylerden ve vilayetlerden olan köklü aşiretlerin ağıtçı hanımları konağa gelirler. Ağıtların ve duaların okunmasının yanında yemek için hayvanlar kesilir. Konaktaki herkesin dalgınlığını fırsat bilen Mustafa, Gökburun'a gelir ve oradaki bir mağaraya saklanır. Ağıtçı kadınlar sırayla ağıt yakarlar ve herkes Zero'yu teselli etmeye çalışır. Geçmişte, altın köstekli saatini Mustafa'ya hediye etmiş olan Arif Saim Bey onu görmek ister ve onu her yerde aratır. Kuş Memet'in köpeği sayesinde Mustafa saklandığı kovukta bulunur. Arif Saim Bey çok sevdiği Mustafa'ya şefkat gösterir ve onu teselli etmeye çalışır. Arif Saim Bey adamlarına, Salman'ın bir an önce ölü ya da diri olarak getirilmesini emreder. Yüzbaşı'dan en geç ertesi günün sabahına kadar onun bulunmasını ister. Arif Saim Bey Salman'ı arabasının arkasına bağlayıp Adana'ya kadar sürükleyeceğini söyler. Gece yarısına kadar konaktaki misafirler dua etmeye ve ağıt yakmaya devam ederler.

Cenaze Merasimi ve Mustafa'nın Babasının Ölümünü Kabullenemeyişi Ertesi sabah Mustafa uyanır uyanmaz ağıtçı kadınların yanına gider. İsmail Ağa'nın cenazesi yıkanır, kefenle sarılır, cami avlusuna kadar taşınır ve cenaze namazı kılınır. Cenazenin mezarlığa götürüldüğü sırada Mustafa, arkadaşlarının yanına gelir ve onlarla bilye oynamak ister. Başlangıçta çocuklar neye uğradıklarını şaşırır ve ne yapacaklarını bilemezler. Fakat Mustafa'nın oyun oynamakta ısrarcı olduğunu gördüklerinde oyun oynamaya başlarlar. Mustafa oyunu kazanır ve arkadaşlarının bütün bilyelerini alır. Fakat çocuklar, utanç ve pişmanlık duyduklarından dolayı İsmail Ağa'nın ölümü üzerine hiç konuşmamışlardır. Onun ölümünden dolayı az da olsa kendilerini sorumlu tutarlar.

Konaktaki Altınların Çalınması ve Müslüm Ağa'nın Salman'ı Saklaması Yaşça büyümüş olan Kuş Memet'ten, büyüdüğünü ve artık bir erkek olduğunu kanıtlaması için horoz kesmesi istenir. Horozu tutup yere yatıran Kuş Memet, annesinden aldığı bıçakla horozun başını gövdesinden ayırır. Başı kesilmiş olan horoz bahçenin içinde can çekişerek koşmaya başlar. Horozun halini gören anne Kuş Memet'e kızar. Kesilen horozla yapılacak olan yemek İsmail Ağa'nın konağına götürülecektir. Bütün köylü kadınlar yaptıkları yemekleri oraya taşıyacak ve ziyafet verilecektir. Mustafa'yı saklandığı gedikte bulan Kuş Memet, ona geçenlerde yakalamış olduğu yağmuncuk kuşlarından bahseder. Yakın zamanda birlikte kuş yakalamayı teklif eder. Mustafa'nın karnı acıkmıştır. İkili karınlarını doyurmak için konağa giderler. Taziye için konağa gelmiş olan Müslüm Ağa, konaktan ayrılıp çiftliğe doğru ilerler. Müslüm Ağa'yı İsmail Ağa'nın ölümünden ziyade Emir Sultan'ın hediye etmiş olduğu çekmecenin soyulmuş olması üzmüştür. İsmail Ağa konağına yaralı bir halde gelmiş olan Emir Sultan, bir buçuk ay boyunca konakta kalıp tedavi görmüştür. Emir Sultan İsmail Ağa'ya bir çekmece hediye etmiş ve İsmail Ağa bütün altınlarını onun içinde saklamıştır. Emir Sultan, Antakya ile İskenderun arasında düşmanları tarafından pusuya düşürülmüştür. İsmail Ağa'nın çekmecedeki sakladığı altınlar cinayet gecesi Hacı Efendi tarafından çalınmıştır. Zero altınları çalanın kim olduğunu anlamış olsa da Hacı Efendi'nin hırsızlık yaptığına kimseyi inandıramayacağını bildiği için sessiz kalmıştır. Çiftliğe geri dönen Müslüm Ağa, Salman'ı içeride otururken bulur. Salman Müslüm Ağa'ya babasının başkası tarafından öldürülmesine engel olmak amacıyla onu öldürmüş olduğunu söyler. Müslüm Ağa Salman'a çok büyük bir yanlış yaptığını söyler. Salman Müslüm Ağa'ya onu öldürüp öldürmeyeceğini sorar. Müslüm Ağa Salman'a hala aileden birymiş gibi davranır ve onu saklayacağını söyler. Fakat ikili Arif Saim Bey'in neler yapacağını duymuş oldukları için korkmaktadırlar. Arif Saim Bey adamlarına her yerde Salman'ı aratmaktadır.

Yas ve Salman'ın Aranması Ağıtçı kadınlar konağa gelmeye devam etmektedirler. Bir Kızılbaş olan Veli Dede, İsmail Ağa'nın mezarının başında saz çalarak ağıt yakmıştır. Sazın bir şeytan icadı

olduğunu söyleyen Memet Efendi Veli Dede'ye çok kızmıştır. Salman'ın bulunamadığı her an daha fazla öfkelenen Arif Saim Bey, adamlarına sert bir şekilde emirler verir ve onlara çıkarır. Salman'ı gördüğünü söyleyen bazı kişilerden bilgi alınır. Arif Saim Bey onu bir an önce bulup cezalandırmak istemektedir. Gece yarısına doğru gökyüzü, uçan kırlangıçlar nedeniyle görünmez olur. Köylüler, masum bir adamın öldürülmüş olmasından dolayı lanetlendiklerine inanırlar ve Salman'dan korkmaktadırlar. İsmail Ağa'nın korumalarından biri olan Cemal, Salman'ın mutlaka mezarı ziyaret edeceğini düşünerek mezarlığa pusu kurmuştur. Dal Emine İsmail Ağa'nın cenazesinin başında Salman'ı yakalamaya söz vermiş ve o günden sonra bir daha kimseyle konuşmamıştır.

Müslüm Ağa'nın İfşa Olması ve Onun Salman'ı Öldüreceğini Söylemesi Müslüm Ağa'nın Salman'ı sakladığını öğrenmiş olan Baş Çoban, onu sorguya çeker. Çiftlikte çalışanlar da teker teker sorgulanırlar ve Müslüm Ağa'nın Salman'ı sakladığını herkes itiraf eder. Sefer Müslüm Ağa'yı konağa götürür ve Zero'yla görüştürülür. Müslüm Ağa Zero'ya, Salman'ı ne pahasına olursa olsun bulacağını ve onu yakalayıp kendisine teslim edeceğini söyler. Zero Salman'ın yakalanması karşılığında Müslüm Ağa'yı affedeceğini söyler. Konuşulanları gizlice dinlemiş olan Mustafa, diğer çocukların yanına gidip neler olduğunu anlatır. Salman'ın İsmail Ağa'yı her şeyden çok sevdiğini bilen Müslüm Ağa, onun bu cinayeti neden işlediğini anlamak istediği için onu saklamış olduğunu söyler. Müslüm Ağa, Salman'ın Arif Saim Bey'e verilmemesi ve Zero'yla evlenmesi karşılığında onu yakalayacağını söyler. Zero Müslüm Ağa'nın bütün isteklerini kabul eder. Mustafa çocuklarla Salman'ın nasıl yakalanacağıyla ilgili konuşur. Mustafa arkadaşlarına, Müslüm Ağa'nın Salman'ı nasıl yakalayıp öldüreceğini anlatır. Fakat bir an için onun Salman'ı öldüremeyeceğini düşünür. Kırlangıç sürülerinin her yanı kuşatmış olmalarından dolayı derin bir korkuya kapılan çocuklar evlere dağılırlar. Zero Mustafa'yı endişe içinde karşılar ve onun evden ayrılmamasını ister. Zero Mustafa'nın Salman tarafından öldürülmesinden korkmaktadır. Artık bu köyde onları bağlayan hiçbir şey kalmadığı için ve Mustafa'nın başına bir şey gelmesinden korkulduğu için memlekete geri dönmenin en doğru çözüm olacağını düşünür. Mustafa Zero'ya hiçbir şeyden korkmadığını ve gitmelerine gerek olmadığını söyler. Gerekirse Zero, memleketteki amca ve dayılarının oğullarını çağırmayı düşünmektedir. Amca ve dayılarının oğulları "Van Aslanları" olarak tanınmaktadırlar. Zero'nun derdi Salman'ın öldürülüp öldürülmemesi değildir. Zero Mustafa'yı korumak istemektedir.

Salman'ın İsmail Ağa'yı Öldürme Sebebinin Sorgulanması Gece vakitlerinde uyuduğu sırada Mustafa, kırlangıç ölümlerinin duvara çarpma sesleriyle uyanır. Gizlice pencereden dışarıya çıkıp ahırdaki kır atın yanında uyur. Sabah gün doğar doğmaz insan sesleri duyulur. Toplanan kalabalığın arasına karışan Mustafa Kuş Memet'i bulur ve ona neler olduğunu sorar. Kalabalık Dağgezen Abdullah için toplanmışlardır. Onun sesi koyaklarda yankılanmaktadır. Nuri, köyün başına gelenlerden dolayı İsmail Ağa'nın ölümünü sorumlu tutar. Kuş Memet ile Nuri arasında bir kavga olur. Suçlu olduğunu kabullenen Nuri, Mustafa'dan özür diler. Fakat Mustafa ona herhangi bir cevap vermez. Mustafa Kuş Memet'e, Salman yakalanana kadar geceleri saklanmaları gerektiğini söyler. Ona dün gece nerede uyuduğunu anlatır. Mustafa ve Kuş Memet, Salman'ın İsmail Ağa'yı neden öldürmüş olabileceğini tartışırlar. Bazen Salman'ın İsmail Ağa'dan korktuğu için bazen de onu aşırı derecede sevdiği öldürdüğünü düşünürler. İkili Salman'dan korkmadıklarını kendilerine defalarca telkin ederler. Ardından Mustafa konağa geri döner. Hasan'la Zero, üç gün geçmesine rağmen Müslüm Ağa'nın neden geri dönmediğini merak etmişlerdir. Zero Mustafa'dan Müslüm Ağa'nın yakın arkadaşı Topal Hacı Abbas'ı çağırmasını ister. Ona Müslüm Ağa'dan haber alıp almadığı sorulacaktır. Topal Hacı Abbas Müslüm Ağa'nın Salman'ı sakladığından haberdar olduğunu ve Müslüm Ağa'nın onu öldürmeye gittiğini bildiğini söyler. Fakat Topal Hacı Abbas Müslüm Ağa'dan bir süredir haber almamıştır. Topal Hacı Abbas'ın konağa girmesiyle bütün köylüler, Müslüm Ağa'nın Salman'ı öldürdüğünü ve yakında onun ölüsünü getireceğini konuşmaya başlarlar. Köylüler konaktan çıkan Topal Hacı Abbas'a ne olduğunu ve ne konuşulduğunu sorarlar. Topal Hacı Abbas onlarla alay edip oradan ayrılır.

Müslüm Ağa'nın Öldürülmesi ve Mustafa'nın Korkusuyla Yüzleşmesi Kısa bir süre sonra Baş Çoban'ın atıyla köye doludizgin girdiği görülür. Konağa girmesinin ardından bağırmalar duyulur ve Müslüm Ağa'nın ölmüş olduğu anlaşılır. Müslüm Ağa'nın ölüsü çiftliğin girişine asılmıştır. Cemal köylülere yakın zamanda Salman'ı yakalayacağını söyler. Köylüler onunla alay etmekle yetinirler. Köylüler Salman'ın İsmail Ağa'yı neden öldürdüğünü sorgularlar ve eski dedikoduları sürdürmeye devam ederler. Bir tepeden aşağıya inerken görülen Salman, kısa bir süre sonra konağın önünde belirir. Oldukça öfkelidir ve çatık kaşları herkesin yüreğine korku salar. Korumalar konağın içinde siperlenirler. Zero Mustafa için endişelenir fakat korumalar onun saklandığını söyleyip onu yatıştırmaya çalışırlar. Cemal ayağa kalkıp gözlerini hiç ayırmadan Salman'a bakar. Mustafa Salman'a saldırır ve eline ne geçerse onunla vurmaya başlar. Kimsenin yardım etmeyeceğini gören Salman,

attığı tekmeyle Mustafa'yı yere serer. Ardından hiçbir şey söylemeden oradan ayrılır. Yerde titreyen ve sayıklayan Mustafa'yı Zero, Doktor Ahmet Bey'e götürür.

Müslüm Ağa'nın Gömülmesi ve Baş Çoban'ın Öldürülmesi Ahmet Bey Zero'ya, Mustafa'nın yalnızca korkmuş olduğunu söyler ve ona sakinleştirici ilaç verir. Bir gece muayenehanede kaldıktan sonra köylü çocuklar için çeşitli hediyeler alınır ve köye dönülür. Çocuklar Mustafa'dan aldıkları hediyelerden dolayı çok mutlu olurlar ve şekerleri o gün bitiremezler. Mustafa arkadaşlarına eve gitmesi gerektiğini ve yarın devam edebileceklerini söyler. Müslüm Ağa'nın çiftliğe asılmış olan ölüsü uzun zaman bekletilmiş ve kimse oraya gitmeye cesaret edememiştir. Kara Anşaca, Müslüm Ağa'nın cesedi alınmadığı için Zero'nun arkasından konuşur ve kocası için canını vermiş olan birisinin ölüsüne bile sahip çıkamadığını söyler. Anşaca'nın söylediklerini duymuş olan Mustafa, onun sözlerini Zero'ya aynen iletir. Zero Anşaca'ya, kimseye zarar gelmemesi için çiftliğe gitmediklerini söyler. Korumalarına ve evin erkeklerine zor hakim olabildiğini söyler. Anşaca yas tutan Zero'ya cevap vermez. Topal Hacı Abbas ve Duran, Müslüm Ağa'nın çiftliğe asılmış olan cenazesini almaya giderler. Fakat pusu kurmuş olan Salman, faytona bağlı iki atı da vurarak öldürür. Duran konağa geri döner ve yaşananları anlatır. Oldukça öfkelenmiş olan Zero, atına binip çiftliğe gelir. Topal Hacı Abbas'la Zero, cenazeyi ata yükleyip konağa gelirler. Köy imamı cenazeyi yıkar. Cenaze gömülür fakat kısa bir süre sonra iki jandarma köye gelir. Ardından Yüzbaşı ve Savcı'nın da gelmesiyle rapor hazırlanır. Yüzbaşı köylülere, cesedi gömmemiş olmaları gerektiğini ve ona otopsi yapılacağını söyler. Ceset gömüldüğü yerden çıkarılır fakat memurlar kokuya dayanamadıkları için ceset yeniden gömülür. Yüzbaşı, cenazeyi yıkamış olan imamdan, Müslüm Ağa'nın nerelerinden ve nasıl yaralandığını öğrenir. Doktor raporu tuttuktan sonra oradan ayrılırlar. Yüzbaşı, şüphelenilen kişileri karakola getirtip sorguya çeker. Hiç kimse Salman'la ilgili bilgi vermez ve işkence görenler de jandarmalardan kurtulmak için onlara duymak istedikleri şeyleri söylerler. Yüzbaşı köylülerin Salman'ı sakladıklarından emindir. Köylüleri konuşturmanın tek yoluysa onları dövmektir. Jandarmalar tarafından sürekli olarak dövülmeye başlamış olan köylüler, İsmail Ağa'nın ailesine karşı içten içe düşmanlaşırlar. Konağa nefes nefese kalmış bir halde koşarak giren Cemşid'in elinde Çobanbaşı'nın kafası vardır. Cemşid'le Çobanbaşı tosunları otlattıkları sırada üç el silah sesi duyulmuştur. Çobanbaşı ağzından girip ensesinden çıkan üç kurşunla ölmüştür. Salman Çobanbaşı'nın kafasını kesip Cemşid'e vermiştir. Ondan kafayı konağa götürmesini ve Zero'nun kafayı konağın girişine asmasını istemiştir. Aksi halde Mustafa'yı öldüreceğini söylemiştir. Cemşid karnını doydurduktan sonra köyden ayrılır. Zero Salman'ın isteğini yerine getirir ve kafayı konağın girişine asar. Gedikten Baş Çoban'ın geldiği görülür. Onu gören Mustafa, babasıyla birlikte oturup hikayeler dinlediği günleri hatırlar. Mustafa'yla Baş Çoban birbirlerini coşkuyla karşılarlar.

Mustafa'nın Salman'dan Korkması Gece yarısı yatağından çıkıp ahırdaki kır atın yanına uzanan Mustafa, Baş Çoban'la ilgili derin düşüncelere dalmıştır. Onun kapının üzerinde asılı olan kesik başından dolayı epeyce ürkmüştür. Onun nasıl öldürüldüğünü ve Salman'la olan mücadelesini çocuksu hayallerle kafasında kurgular. Kendisine gülümseyen kesik başın ölmüş olduğuna inanmakta zorlanmaktadır. Baş Çoban'ın kendisiyle her an konuşacağını ummaktadır. Ahırdan dışarıya çıkmaya korkan Mustafa, devamlı olarak Salman'ı ve kesik başı düşünmektedir. Salman'ın öldürülmesi ve Baş Çoban'ın ölümüyle ilgili çeşitli senaryolar kuran Mustafa, Şahmeran'dan Salman'ı öldürmesini diler. Fakat Şahmeran ona Salman'ın çok güçlü olduğunu ve kendisinin bile onu öldüremeye gücünün yetmeyeceğini söylemiştir.

Köylülerin Korkusu ve Baş Çoban'ın Kesik Başının Gömülmesi Oğlunu konağın kapısının önünden alıp yatağına yatıran Zero, gün doğumuyla birlikte karakola gider ve Yüzbaşı'ya Baş Çoban'ın kesik başından bahseder. Kesik başın konağın girişine asılmasını Salman'ın istediğini ve isteğinin yerine getirilmemesi durumunda Mustafa'yı öldüreceğini söylemiş olduğunu söyler. Ertesi sabah Yüzbaşı'yla Savcı köye gelirler ve Memet Efendi'yle görüşürler. Salman'dan ve kesik baştan korkmuş olan köylüler günlerdir evlerinden dışarıya çıkmamışlardır. İmam Memet Efendi camiye gönderilir ve Yüzbaşı'yla Savcı konağa gelirler. Ramo'dan kesik başı alması ve camiye götürmesi istenir. Ramo Yüzbaşı'ya, Zalimoğlu'nun Salman'ı yakalamaya çalıştığını söyler. Bu sayede Zalimoğlu affedilmeyi, nam salmayı ve en yakın dostunun intikamını almayı ummaktadır. Maktulle ilgili gerekli raporlar yazılır ve kesik baş Müslüm Ağa'nın mezarının hemen yanına gömülür.

Abbas Usta'nın Hikayesi ve Odunların İçinde Aradığı Cevher Topal Hacı Abbas'ın köye ne zaman yerleştiği tam olarak bilinmemektedir. Kendi evini yapıp bitirdikten sonra köylüler için ziyafet vermiş ve hemen ardından işe başlamıştır. Abbas Usta odundan ve demirden istenen her şeyi yapabilmektedir. Abbas Usta İsmail Ağa için ceviz ağacından oyulmuş üç sandık yapmış ve o günden

sonra Mustafa Abbas Usta'nın yanından ayrılmamıştır. Onun ustalığını ve yeteneğini devamlı olarak hayranlıkla izlemiştir. Bir gün Kütükçüoğlu Rifat Bey Ford arabasıyla Abbas Usta'nın evine gelmiştir. İkili, evin içinde günlerce konuşmuşlardır. Rifat Bey Abbas Usta'ya tarlarla kütük göndermeye başlamıştır. Abbas Usta, kendisine gönderilen kütüklerde sır gibi sakladığı bir şeyi aramaktadır. Onu bulduğu gün her şeyden el etek çekip peygamberin türbesinde temizlikçi olmaya ant içmiştir. Mustafa Zero'ya, angit kayalığında Abbas Usta'nın tarlarını bekleyeceğini söyler. Mustafa'nın bu şekilde oyalandığını ve sakinleştiğini anlamış olan Zero, arkadaşlarının da onunla gelmeleri şartıyla izin verir. Dedikodulara göre Abbas Usta odunların içinde oldukça meşhur bir cevheri aramaktadır. Söylentilere göre cevher gökkuşağının bütün renklerine sahiptir. Beş buçuk yaşlarındayken Abbas Usta, keçilerini yakalamaya çalışırken kayadan aşağıya düşmüş ve aldığı yaradan dolayı topal kalmıştır. Yedi Kanatlı Hoca yapmış olduğu merhemlerle onun bacağını büyük ölçüde iyileştirmeyi başarmıştır. Zanaat öğrenmek istemiş olan Abbas Usta, çok küçük yaşlardayken evini terk etmiş ve bir ustanın yanında çıraklıktan işe başlayıp ustalığa kadar yükselmiştir. Mustafa Abbas Usta'ya, beklenen tarın geldiğini haber verir. Abbas Usta, emeklerinin karşılığı olarak çocuklara şeker dağıtır.

Abdal Sofi'nin Ağıtı ve Zero'nun Salman'a Haber Göndermesi Zero, Diyarbakır'dan gelmiş olan Abdal Sofi'yi konağın merdivenlerinde karşılar. Bir konuğu merdivenlerde karşılamak ona duyulan saygının göstergesidir. Abdal Sofi bölgenin en meşhur ve en soylu dengbejlerindedir. Hazan değneği soyunun en önemli simgesidir. Zero İsmail Ağa'nın gömleklerinden birkaçını ona verir. Gömlekleri alan Abdal Sofi ağıt yakmaya ve destan söylemeye başlar. Okuduğu eserler Kürtçe olduğu için onu dinleyen çoğu misafir anlayamaz. Uzun bir ritüelin ardından Abdal Sofi'ye teşekkür edilir. Mustafa Abdal Sofi'yi çok sevmiştir ve onun konakta kalmasını ister. Zero Mustafa'ya misafir ne kadar isterse o kadar kalacağını söyler. Mustafa Zero'ya büyüyünce dengbej olmak istediğini söyler. Zero Mustafa'ya dengbej olmak için soylu bir aileye mensup olmasının, hak aşığı olmasının ve bade içmesinin gerektiğini söyler. Mustafa'nın ısrarlarının üzerine Zero sinirlenir ve konuklarının yanına gider. Cemşid Salman tarafından nasıl yakalandığını ve Zalımoğlu tarafından nasıl kurtarıldığını anlatır. Salman'la karşılaşmasının ardından bilincini kaybetmiş olan Cemşid, Zalımoğlu'nun yanında uyanmıştır. Zero'ya Salman tarafından büyülendiğini ve nereye giderse gitsin onunla karşılaştığını söyler. İsmail Ağa'nın kardeşi Hasan Ağa onu konaktan kovar. Zero Cemşid'in yanına gelir ve Salman'la yeniden karşılaştığında ona Mustafa'nın peşinin bırakılmasını istediğini, İsmail Ağa'nın yanlılıkla öldürüldüğünü düşündüklerini ve İsmail Ağa'nın bütün malvarlığının ona kalacağını söylenmesini ister. Salman'dan istenen tek şey Mustafa'yı öldürmemesidir. Zero Mustafa'nın ölüm korkusundan delireceğini ya da öleceğini düşünmektedir.

Yüzbaşı'nın Salman Tarafından Yakalandığı Dedikodusu Abbas Usta'yı köyde neşe içinde dolaşırken görmüş olan Mustafa, onun neden bu kadar mutlu olduğunu öğrenmiş ve annesine bu sırrı anlatmaya karar vermiştir. Abbas Usta ceviz ağaçlarının içinde aradığı Cennet Çiçeği'ni en sonunda bulmuştur. Efsaneye göre Cennet Çiçeği'ni bulmak bir ermişe nasip olacaktır. Zero Abbas Usta'yla ilk tanıştığı gün onun bir ermiş olduğunu anlamış olduğunu söyler. Abbas Usta'nın yanında zaman geçiren Mustafa, jandarmaların köye gelmeleriyle birlikte Baş Çoban'ın köpeklerinin öldürülmelerinden endişelenir. Köpeklerden korkan köylülerin jandarmaya şikayette bulduklarını düşünür. Yakın zaman önce Yüzbaşı'nın Salman tarafından yakalandığı dedikoduları dolaşmıştır. Salman köylüye eziyet eden Yüzbaşı'yı ceza olarak bir ağaca bağlamış ve ayağının altına çırpılar doldurmuştur. Onu köylülere bu şekilde teslim edecek ve Yüzbaşı'nın yakılıp yakılmamasına onlar karar vereceklerdir. Yüzbaşı'yı gören köylülerin hiçbiri Salman'dan korktukları için onu ağaçtan indirmeye cesaret edemez. Ailesindeki bütün erkekleri savaşlarda kaybetmiş olan bir kadın Yüzbaşı'yı ağaçtan indirir. Konaktaki köpekleri kontrol eden Mustafa, onları oldukları yerde görünce mutlu olur. Köpekler Baş Çoban öldürüldükten sonra konaktan hiç ayrılmamışlardır ve hiçbir şey yiyip içmemişlerdir.

Kuş Memet'le Mustafa'nın Kavga Etmeleri ve Barışmaları Mustafa Kuş Memet'le birlikte geceleri ahırda uyumak istemiş fakat Kuş Memet onun bu arzusunu geri çevirmiştir. Bu yüzden iki arkadaş birbirleriyle kavga etmiş ve yara bere içinde konağa dönen Mustafa, annesine görünmeden ahıra girip orada uyumuştur. Ertesi gün Mustafa Abbas Usta'ya yardım etmeye gitmiş fakat Salman'dan korktuğu için yolun yarısında geri dönmüştür. Mustafa'yı yaralanmış bir halde göre Zero, onun Kuş Memet'le kavga etmiş olduğunu bilmektedir. Bilmezlikten gelerek ona çimenlere düşüp düşmediğini sorar. Mustafa Zero'ya öfkelenir ve Kuş Memet'le kavga ettiğini söyler. Annesi de ona aynı şekilde kızar ve onu azarlar. Ertesi gün arkadaşlarıyla birlikte kuş yakalamaya giden Mustafa Kuş Memet'le hiç konuşmaz. Diğer çocuklar Kuş Memet'i dövmeye başlarlar fakat Mustafa hiçbir şey olmuyormuş gibi davranır. Kuş Memet Mustafa'nın hediye etmiş olduğu sustalıyla çocukları korkutup kaçıtır. Kuş Memet Mustafa'dan özür diler ve isterse onunla ahırda kalacağını söyler. İki arkadaş böylelikle

barışmış olurlar. Bardaktan boşalırcasına yağmur yağarken iki arkadaşı koşarak ahıra girerler. Mustafa Kuş Memet'e ahırdaki kır atı över ve büyüklerinden dinlediği Köroğlu'nun kır atı hikayesini anlatır. Kuş Memet, yakalamış olduğu gurruk kuşlarının tüylerini yolduktan sonra onları ateşte pişirip yer. Mustafa yakaladığı kuşları hep serbest bırakmıştır. Zira konakta devamlı olarak hayvan kesilmektedir.

Salman'ın Atlarla Sürüleri Çalması ve Kocabaş'ın Aileye Dahil Olması İsmail Ağa öldükten sonra çaresizliğe kapılmış olan Süllü, tavlada yetiştirmiş olduğu atların satılmasından korkmaktadır. Köylülere atların özelliklerini ve hikayelerini anlatıp durmaktadır. Fakat al tay, diğer atlardan oldukça farklıdır. Bir Türkmen beyi olan Alişan Bey'in yanında seyislik yapmış olan Süllü, atı ilk olarak orada görmüştür. At üç yaşına geldiğinde bey, onun üzerinde eceliyle ölmüştür. Al tayı İsmail Ağa'nın yanında bulan Süllü, onun yanında seyislik yapmaya başlamıştır. Süllü, civar bölgelerdeki en güzel atları ne yapıp edip İsmail Ağa'ya aldırması ve onları yetiştirmiştir. O gece ahıra giren kimliği belirsiz adamlar, bütün atları alıp götürürler. Mustafa'yla Kuş Memet onları camiye kadar takip ederler. Silah seslerinin duyulmasıyla birlikte Mustafa ve Kuş Memet camiye saklanırlar. Çocukların konakta olmadıklarını fark eden Zero, her yerde onları aramaya başlar. Annesinin sesini duyan Mustafa koşarak konağa geri döner. Neler olup bittiğini annesine anlatır. Ertesi sabah Baş Çoban'ın ölmek üzere olan köpeklerinden biri konağın kapısının önünde görülür. Zero ona yemek ve su verir. Köpek, kuyruk sallayarak ve sevgi dolu gözlerle bakarak önüne koyulan yemeği yer. Zero, köpeğin konağa hayır getireceğine inanmaktadır. Dün gece çıkan çatışmada öldürülen atlar bir çukura atılmışlardır. Konağa gelen Sefer, hırsızları nasıl pusuya düşürdüklerini anlatır. İki kişiyi vurmaya başarmıştır. Salman'ın elçiliğini yapan Cemşid konağa gelir. Cemşid'in Salman'dan getirdiği haberlere göre, Salman atların öldürülmüş olmalarından dolayı üzgündür ve kendisine ait olduğunu düşündüğü bazı atları almıştır. Salman, peşinden silahlı adamların gönderilmesini istememektedir ve çiftliğin satılması durumunda ele geçecek olan paranın yarısını istemektedir. Salman, istediği her şeyin yapılması durumunda Mustafa'ya zarar vermeyeceğini söylemiştir. Süllü Salman'ın peşine düşmek için Zero'dan izin ister fakat Zero buna müsaade etmez. Hasan Ağa Salman konusunda birileriyle görüşmeye gitmiştir. Zero Hasan Ağa'dan gelecek haberleri sabırsızlıkla beklemektedir.

Zaloğlu'nun Salman'ın Peşine Düşmesi ve Ondan Kaçması – Hüseyin'in Görevi Devralması Koyaklarda ve tepeliklerde tek başına dolaşmaya başlayan Mustafa'yı Baş Çoban'ın köpeği takip etmektedir. Mustafa, korktuğu köpeğin başını sever ve onun mutlu olduğunu gördüğünde arkadaş olurlar. Konak ahalisi Hasan Ağa'nın getireceği adamı beklemektedir. En sonunda Hasan Ağa adamı getirir ve onun şerefine hemen bir sofraya kurulur. Avşar beylerinden olduğunu iddia eden adam, Zaloğlu Musa Bey'dir. Geçmişte İsmail Ağa'ya en güzel atları kendisinin satmış olduğunu söyler. Zaloğlu Zero'ya Salman'ı öldürmesi karşılığında kendisine ne verileceğini sorar. İkili arasında geçen çetin bir pazarlığın ardından iki yüz elli altına anlaşılır. Yüz altın şimdi, geriye kalan yüz elli altın Salman'ın kellesi getirildiğinde ödenecektir. Köylüler gibi birçok kişi, Salman'ın Yedi Kanatlı Hoca'nın oğlu tarafından büyülendiğine ve ona kurşun geçmeyeceğine inanmaktadır. Birkaç gün sonra konağa geri dönen Zaloğlu, yetmiş yedi adamıyla birlikte Salman'a ateş ettiğini fakat ona kurşun işlemediğini söyler. Çatışmanın sonunda Zaloğlu, adamlarının çoğunu kaybetmiş olduğunu söyler. Salman Zaloğlu'ndan Zero'ya, çiftliği bin altına satmasını ve paranın yarısını alarak Van'a dönmelerini söylemesini istemiştir. Zaloğlu'nun yalanlarına inanmayan korumacı Hüseyin, Salman'ı öldürmek için Zero'dan izin ister. Zero Hüseyin'e izin verir.

Hüseyin ve Salman'la İlgili Çıkan Dedikodular, İskender Çavuş'un Görevi Devralması Köpeklerle yakından ilgilenmiş olan Mustafa, onu en güçlü haline getirmiştir. Abbas Usta'yla yemek yerken Kocabaş'ın Salman'ı nasıl öldüreceğinden bahseder. Mustafa Kocabaş'ı sevdiği gibi onu koruması yapmayı amaçlamaktadır. Aradan üç gün geçtikten sonra Hüseyin'in Salman tarafından öldürüldüğü dedikoduları her yere yayılır. Cemşid'in Hüseyin'in kellesiyle köye doğru geldiği söylenmektedir. Söylentiler üzerine Hüseyin'in eşi, feryat figan ağlamaya ve dövünmeye başlar. Zero onu teskin etmeye çalışır ve haberlerin birer söylentiden ibaret olduğunu söyler. Bir süre sonra çıkmış olan dedikodular tersine döner ve Düldül Dağı'nın eteğindeki bir pınarda Hüseyin'in Salman'ı öldürdüğü söylenir. Haber üzerine bütün köylüler sevince boğulur ve Zero, köye daha fazla su getirip narenciye bahçeleri yaptırmayı planlamaya başlar. Aradan birkaç gün geçtikten sonra bu söylentiler de tersine döner ve köylüler umutsuzca güvenilir haberler beklemeye başlarlar. Çift Boynuzlu İskender Çavuş Zero'nun konağına gelir. İskender Çavuş Zero'ya Hüseyin'in Salman'ın yerini öğrenmek için kendisine geldiğini ve Hüseyin'in Düldül Dağı'nda Salman'ı beklediğini söyler. Fakat Hüseyin'in gözlerinden onun Salman'dan korktuğunu anlamış olan İskender Çavuş, onun çalgınca bir şey yapmasından endişelenmektedir. Sarıkamış gazisi olduğunu söyleyen İskender Çavuş, ayaklarından birini muharebe sırasında kaybetmiştir. Donmaktan kurtulmayı başarmış olan on beş kişiden biri olduğunu söyler.

İskender Çavuş üç gün boyunca konakta kalır ve en sonunda Salman'ı öldürmeyi amaçladığını söyler. İskender Çavuş Zero'dan on altın, bir filinta ve otuz yedi tane kurşun ister. Ardından İskender Çavuş atına binip yola çıkar. Herkes ona çok güvenmektedir. Sefer, ona devamlı sadık kalacağını söyleyerek Zero'ya güven vermeye çalışır. Ondandır para koparmaya çalışacak çok fazla insan olacağını ve dikkatli olması gerektiğini söyler. Abbas Usta'nın yanına giden Zero onunla dertleşir. İsmail Ağa'nın ölümünden dolayı Mustafa'nın duyduğu utançtan ve onun babasına olan küskünlüğünden bahseder. Abbas Usta Zero'ya Mustafa'nın duygusal bir çocuk olduğunu söyler. Bir süre hiç kimse Salman'dan bahsetmez ve köyde huzur ortamı oluşur. Fakat İskender Çavuş'tan uzun bir süre haber alınamayınca köylüler huzursuzlanırlar ve eski dedikodular yeniden konuşılmaya başlanır. Jandarmalar Düldül Dağı'nda bir grup eşkiyayı kuşatmışlardır. Öldürülmüş olan jandarmalar Yüzbaşı'nın rehberliğinde katarlarla kasabaya götürülmektedir. Yüzbaşı'nın sürdüğü at İsmail Ağa'nın al tayıdır.

Korkudan Kurtulma Arzusu – Memlekete Duyulan Özlem Zamanında İzmir'e sürgün edilmiş olan Bey, konağa gelip gelinini ziyaret eder. Salman'ın hala öldürülmemiş olduğunu duyan Bey çok üzülmüştür. Fakat onu öldürmekle görevlendirilmiş olan kişilerin başarılı olacaklarından şüphesi yoktur. Zero, gerekirse Van'daki kuzenlerini çağırıp Salman'ı mutlaka öldürteceğini söyler. Ertesi sabah Bey, kontrol için karakola gitmesi gerektiğinden dolayı konaktan ayrılır. Hasan Ağa Zero'ya Salman'ı öldürmek istediğini söyler. Fakat Zero Hasan Ağa'ya çok saf olduğunu ve onun bir karıncayı bile incitemeyeceğini söyler. Bunun üzerine Hasan Ağa Zero'ya Van'a dönmeyi teklif eder. Zero onun bu teklifinden dolayı çok sinirlenir ve yeni yuvalarının artık bu köy olduğunu söyler. Bir kayanın üzerine oturan Hasan Ağa, gün boyunca Van'a duyduğu özlemi anlatan bir türkü okur. Mustafa ve Kuş Memet onun bu türküsünü hayranlıkla dinlerler. Mustafa Zero'ya Van'la ilgili sorular sorar. Mustafa, daha önce hiç gitmemiş olduğu Van'ı merak eder ve oraya özlem duyar.

Altıparmak Cafer ve Zübeyir'in Ailenin Müşkül Durumundan Faydalanmaya Çalışması Kendisini Zülfikarlı beyi Selim Bey olarak tanıtan bir adam konağa gelir. Asıl adı Altıparmak Cafer'dir. Altıparmak Cafer konak halkına Zaloğlu'nun ve İskender Çavuş'un birer sahtekar olduklarını söyler. Kendisinin Sarıkamış'ta savaştığını ve İskender Çavuş'u orada hiç görmediğini iddia eder. Altıparmak Cafer, İsmail Ağa'nın altın köstekli saati karşılığında Salman'ı öldüreceğini söyler. Fakat karşısındaki kişinin tutumundan ve davranışlarından onun bey olmadığını anlamış olan Zero, Salman'ı öldürtmekten vazgeçtiklerini söyleyip onu konaktan gönderir. Altıparmak Cafer'i tanımış olan Süllü, onun bir dolandırıcı olduğunu ve bir daha bu konağa gelmemesini söyler. Bir süre sonra konağa, İsmail Ağa'nın akrabası olduğunu iddia eden Zübeyir adında biri gelir. Zübeyir, kendisini İsmail Ağa'yla akraba çıkarmak için bir sürü isim sayar ve soyunun destansı hikayesini anlatır. Fakat ne Zero ne de Hasan Ağa onun saymış olduğu kişileri tanımamaktadırlar. Onun yalan söylediğini anlamış olsalar da konağa yerleşmesine izin verirler. Zübeyir herkesle emir kipiyle konuşmaya başlar. Anlattığı hikayelerle köylüleri etkisi altına alan Zübeyir, Zero'nun Kafdağı sultanının kızı olduğunu ve onunla evlenmeye geldiğini söyler. Bu uydurma hikayeler civardaki köylere kadar yayılır. Sefer Zero'yu alıp Zübeyir'in karşısına çıkarır ve aslında Zübeyir'in kim olduğunu anlatır. Zübeyir, kendisine devamlı olarak sahte soylar uydurarak insanları dolandıran bir sahtekardır. Zübeyir Hacıların evine kaçır ve bu sefer İsmail Ağa'nın ve Zero'nun aleyhine hikayeler anlatarak Köylüleri Zero'ya düşman eder.

Mustafa'nın Sanrıları ve Korkusuyla Mücadele etmesi Bir gece konaktan gizlice dışarıya çıkan Mustafa, Kocabaş'la birlikte herkesin lanetli olduğunu düşündüğü ağacın yanına gelir. Öldürülme korkusundan dolayı sanrıları görmeye başlamış olan Mustafa, gecenin karanlığında çılgık çılgıca bütün köyü inletir. Kısa sürede etraf şaşkın köylüler tarafından çevrilir. Kamıştan atıyla İsmail Ağa'nın mezarlığına ve oradan da konağa gelen Mustafa'ya Zero çok kızar. Ona kanayan ağaca yaklaşmayı yasaklar fakat Mustafa ağaca yeniden gideceğini söyler. Ertesi sabah Süllü Mustafa'ya bir at alınması için yalvarır. Mustafa Zero'yla babasının ve dedelerinin atları üzerine konuşur. İnanışa göre Mustafa'nın dedesinin kır atı Kırklara karışmıştır. Mustafa Zero'dan bir at ister. Zero Süllü'ye at alması için para verir ve ardından Mustafa'yla Mersin'deki kütük fabrikasına doğru yola çıkarlar. Çünkü yapmış oldukları bütün birikim artık tükenmiştir.

Kereste Fabrikasındaki Hisselerin Satılması ve Mustafa'nın Salman'a Duyduğu Korku Anneyle oğul ırmaktan geçtikten sonra kıyafetlerini kuruturlar. Yol üzerinde yürüdükleri sırada Sakarcılık köyünden Müslüm'ün oğluyla karşılaşırırlar. Müslüm'ün oğlu onları at arabasına bindirip kasabaya götürür. Müslüm'ün oğlu Salman'ın öldürüldüğünü duyduklarından ve İsmail Ağa'nın ölümünden dolayı ne kadar üzüldüklerinden bahseder. Akşam vakitlerinde tren istasyonuna gelinir ve yarın sabah Adana'ya gidecek olan ilk trenden yer ayırılır. Anneyle oğul istasyonda treni beklemeye başlarlar. Mustafa, demiryolunun ardındaki çalılıklarda Salman'ı sarı bir köpekle gördüğünü sanır. Sabah

vakitlerinde trene bindiklerinde Mustafa, Salman'ın sarı köpekle onları kovalamakta olduğunu görür. Fakat Zero Salman'ı görememiştir. Adana'ya varıldığında akrabalarından biri olan Abdullah Çavuş'un yanına giderler. Abdullah Çavuş onları Mersin'e giden bir arabaya bindirir. Arabacı aileyi Adil Efendi'nin evine getirir. Kereste fabrikasına gelindiğinde hayatında ilk defa deniz gören Mustafa, onun enginliğine hayran kalır. Denizin güzelliğine ve büyümesine kendisini kaptırmış olan Mustafa, annesinin bütün uyarılarına rağmen denize girer. Zero Mustafa'yı bir tekneyle denizden alıp karaya götürür. Kereste fabrikasına yeniden gelinir ve İsmail Ağa'ya ait olan hisseler satılır. Adil Efendi, onların soyulmamaları için köye kadar onlara eşlik edeceğini söyler. Arabacı Bıyıklı Veli'yle şehre inilir. Mustafa'ya yeni kıyafetler alınır ve hala ıslak olduğu için mağazada çalışan bir kız havluyla onu kurular. Hayatı boyunca annesinden başka hiçbir kadın tarafından dokunulmamış olan Mustafa utanır. Kuş Memet için lastik top ve çeşitli şekerlemeler alınır. Adana'da üç gün daha kalırlar ve ardından köye doğru yola çıkarlar. Yolculuk sırasında Mustafa, Salman'ı birkaç defa daha görmüş gibi olmuştur.

Zero'nun Gözükararın Hatunu'ndan Yardım İstemesi Konak ahalisi onları endişe içinde karşılar. Zira Mersin'e giderken kimseye haber vermemişlerdir. Mustafa, Kuş Memet'e aldığı hediyeleri götürür ve Mersin'de gördüğü denizden bahseder. Kuş Memet Mustafa'ya, Salman'ın Zalımoğlu Halil tarafından öldürüldüğünün konuşulduğunu söyler. Fakat yolculuk sırasında Salman'ı gördüğünü söyleyen Mustafa, bu haberin doğruluğuna inanmaz. Zero, Mustafa'yı da yanına alarak Gözükararın Hatunu'na gitmeye karar verir. Salman'ı yalnızca onun öldürtebileceğini düşünmektedir. Kocabaş da ikilinin peşine takılır. Endel köyüne varılır ve Gözükararın Hatunu'nun evine girilir. Zero Gözükararın Hatunu'na Salman'ın öldürülmesine yardımcı olması için yalvarır. Geçmişte Gözükararın Hatunu da eşini ve çocuklarını eşkıyalar yüzünden kaybetmiştir. Gözükararın Hatunu'nun intikamını Köse Temir Ağa almıştır. Gözükararın Hatunu Temir Ağa'yı çağırır ve ondan Salman'ı öldürmesini ister. Temir Ağa Salman'la ilgili çok fazla bilgi kirliliği olduğunu ve onu bulmanın zor olacağını söyler. Temir Ağa, Gözükararın Hatunu'na duyduğu kara sevdadan dolayı geçmişte çok insan öldürmüştür. Gözükararın Hatunu Temir Ağa'ya Salman'ı öldürmesi konusunda ısrar eder. Temir Ağa Salman'la ilgili bilgi almaya çalışacağını ve ne yapılabileceğiyle ilgili durum değerlendirmesinde bulunacağını söyler. Zero Temir Ağa'ya, Mustafa'nın delirmek üzere olduğunu ve Salman'ın mutlaka öldürülmesi gerektiğini söyler. Evin avlusuna çıkan Temir Ağa Mustafa'yla oturup konuşur. İsmail Ağa'nın ölümü ve Salman'a duyulan korku üzerine sohbet ederler. Temir Ağa Mustafa'yı sever. Onun çok korktuğunu anlamış ve ona yardımcı olmaya karar vermiştir.

Köylü Çocukların Salman'dan Korkmaları Evden ayrılan Mustafa, Kocabaş'la birlikte Kesikkeli'ndeki kamışlığa gelir ve köpekle oynamaya başlar. Fakat Salman korkusu yeniden onun bütün benliğini ele geçirir ve sürekli olarak Salman'ı gördüğünü sanır. Konağa dönen Mustafa'yı Zero bütün sıcaklığıyla karşılar. Zero Mustafa'ya iki müjdeli haberi olduğunu söyler. Bunlardan ilki, Salman'ın peşine düşecek gücü kalmamış olan Temir Ağa'nın bölgenin en saygın aşiret beyi Sultanoğlu'na Salman'la ilgilenilmesi için mektup yazmış olmasıdır. İkinci haberse Süllü'nün Mustafa'yı yıllık Seydi'ye götürüp istediği atın satın alınacak olmasıdır. Süllü'yle Mustafa Seydi'nin yanına gelirler. Mustafa Süllü'den bir doru, bir kır ve bir de al al tay seçmesini ister. Süllü'yle Seydi arasında geçen sıkı bir pazarlığın ardından üç at, bir at fiyatına satın alınır. Konağa dönüldüğünde Mustafa Kuş Memet'i görür. Solgun ve durgun bir gönümü olan Kuş Memet, kalenin dibindeki mağarada Salman'ı nasıl gördüğünü anlatır. Salman'ın etrafının yılanlarla dolu olduğunu ve mağaranın içinde Mustafa'nın kesik başını gördüğünü söyler. Mustafa Kuş Memet'e, Sultanoğlu'nun Salman'ı öldüreceklerinden ve onun Zero'ya kara sevdıyla bağlandığını söyler. Zero ve Mustafa Sultanoğlu'na doğru giderlerken köyün çocukları Salman'dan korktukları için kamışlıkta saklanacaklarını ve gerek duyulması halinde kamıştan yaptıkları atlarla kaçacaklarını söylerler.

Sultanoğlu'ndan Salman'ın Öldürülmesi İçin Yardım İstenmesi ve Bekleyiş Uzun bir yolculuğun ardından Zero'yla Mustafa, Sultanoğlu'nun konağına varırlar. Zero Temir Ağa'nın mektubunu Sultanoğlu'na verir. Mustafa, dürüstlüğü, saflığı ve sıcakkanlılığıyla Sultanoğlu'nu etkiler. Sultanoğlu, Salman'ı mutlaka öldürteceğini fakat ovada hiç adamı olmadığı için oralarda elinden bir şey gelmeyeceğini söyler. Zero'ya ve Mustafa'ya düzlükte kalmalarını öğütler ve Salman'ı mutlaka öldüreceklerine söz verir. Konağa dönülmesinin ardından Salman'ı öldürmeye birçok kişi talip olur ve karşılığında alabileceklerini düşündükleri kadar para isterler. Zero onları nazik bir şekilde geri çevirir. Kış mevsiminin gelmesiyle birlikte sağanak yağmurlar yağmaya başlar. Mustafa, çalıların ve kayalıkların arasında dolaşırken bir yılanın bir kuşu yemeye çalıştığını görür. Kuşu yılanın ağzından kurtaran Mustafa, doğruca Hava'nın yanına gelir. Hava Mustafa'ya kuşun iyileşmesi için bir merhem verir. Kuş bir hafta sonra iyileşir ve Mustafa'nın yanından bir daha ayrılmaz. Kuşu kale boynuna götüren Mustafa, onun dağlara doğru uçup geri dönmesinden büyük keyif alır. Uzun bir süre

Salman'dan ve Sultanoğlu'ndan haber alınamamışken bir gün, Salman'ın üç çocuk öldürdüğü ve onların kesik başlarının bir kayanın üzerinde bulunduğu öğrenilir. Korkuya kapılmış olan Mustafa, duyduklarını Zero'ya anlatır. Zero Mustafa'ya, çocukların kan davası yüzünden öldürüldüklerini söyleyerek onu yatıştırmaya çalışır. Mustafa, kuşunun köyü terk etme isteğini geri çevirmiş ve bundan dolayı Mustafa'ya güvenmiş olan kuş kale boyunda serbest bırakılınca geri dönmemiştir.

Arif Saim Bey'in Çiftliği Ele Geçirmesi ve Çaresizlik Çukurova'ya bahar mevsiminin gelmesiyle birlikte, öldürüldüğü söylenen üç çocuk neredeyse tamamen unutulur ve Sultanoğlu'nun adamlarından hala hiç haber alınamamıştır. Köylüler kendilerini işe vermişlerdir. Bir gün Çakaloğlu'nun adamı olduğunu söyleyen Abdi Zero'yu ziyaret eder. Kozan'da konağı olan Çakaloğlu'nun Salman'ı öldürteceğini ve bunun karşılığında Zero'yla evlenmek istediğini söyler. Zero onların teklifini reddeder. Abdi Salman'ın üç gün içinde Mustafa'yı öldüreceğini söyler ve oradan ayrılır. Uzun bir aradan sonra Arif Saim Bey konağa gelir. Zero, Baş Çoban'ın ve Müslüm Ağa'nın nasıl öldürüldüklerini anlatır ve üç gün içinde Mustafa'nın da öldürüleceğini söyler. Arif Saim Bey almış olduğu haberlerden dolayı çok sinirlenir. Dışarıda bekleyen katibini içeriye çağırır ve Zero'ya, çiftliğin tamamen kendi üzerine devredildiğine dair bir belgeye parmak bastırır. Arif Saim Bey Zero'ya çiftliğin kendisine ait olduğunu ve artık onu tamamen kendi üzerine alması gerektiğini söyler. Arif Saim Bey, Salman'ın üç gün içerisinde öldürüleceğine söz verdikten sonra köyden ayrılır.

Salman'ın Konağı Yakması ve Mustafa'nın Korkularından Biriyle Yüzleşmesi Kısa bir süre sonra Salman konağı ateşe verir. Ölümün kıyısından dönmüş olan Mustafa kayıplara karışır ve uzun bir süre bulunamaz. Köylüler aile için yeni bir ev inşa ederler. Uzun süren aramaların ardından Mustafa, çocukların içine girmekten korktuğu yarasalarla dolu mağaranın içinde baygın bir halde bulunur. Böylece Mustafa, en büyük korkularından biriyle yüzleşmiş olur.

Temalar

Gelenek Yaşar Kemal'in neredeyse bütün yazınsal yapıtlarında üzerinde durduğu temalardan biri Anadolu halklarının kültürleridir. İsmail Ağa'nın ölümünün ardından bölgenin meşhur ağıtçıları onun konağına gelerek ağıtlar yakarlar. Bir halkbilimci ve derlemeci olan Yaşar Kemal'in, eserin büyük bir bölümünde ağıtlar üzerinde durması önemli bir husustur. İsmail Ağa'nın yasını tutmak için Van'dan Çukurova'ya gelen Abdal Zeynî, kırk gün kırk gece boyunca destanını söyler. Bölgenin en meşhur dengbejlerinden biri olan Abdal Sofî de İsmail Ağa'nın gömleklerini eline alarak ağıtlar yakar. Bir Kızılbâş olan Veli Dede İsmail Ağa'nın mezarının başında saz eşliğinde türküler okur ve ağıtlar yakar. Doğu Anadolu insanının sevilen bir insanın yitirilmesinin ardından vermiş olduğu geleneksel tepki üzerinde detaylı bir şekilde durulur. Bunun haricinde Doğu Anadolu'da yaşayan halkların hayata bakış açısı ve karşılaştıkları olaylar karşısındaki tepkileri üzerinde de sıklıkla durulur.

İnanç Geçmişte Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde birçok Yezidi çocuğun öldürülmüş olduğu tarihsel bir gerçektir. Bir Yezidi olan Salman'dan korkan yerel halk, ondan korunabilmek için çeşitli batıl inançlara başvururlar. Salman'ın etrafında bir daire çizerek onu dairenin içine hapsedebileceklerini düşünürler fakat bunu başaramazlar. Bunun haricinde İsmail Ağa gibi iyi bir insanın öldürülmesiyle birlikte yerel halk lanetlendiğine inanır. Kırlangıç sürüleri günlerce köyün göğünü kapatır ve kuşlar nedensiz bir şekilde ölmeye başlarlar. Yedi Kanatlı Hoca'nın oğlunun Salman'ı efsunladığına ve ona kurşun işlemeyeceğine inanılır. Anlatıda rol oynayan karakterler korkularının sebebi olarak doğaüstü güçleri gösterirler ve ondan kurtulmak için yeniden doğaüstü güçlere başvurulması gerektiğine inanırlar. Bununla birlikte anlatı boyunca Anadolu insanının farklı inançsal eğilimleri üzerinde sıkça durulur.

Suçluluk Serinin ilk cildinde sürekli olarak Salman'ın öncelikle kimi öldüreceği çocuklar arasında tartışılır. Çoğu karakter ilk kurbanın İsmail Ağa ya da Mustafa olacağını söylemiştir. Eserin sonunda İsmail Ağa Salman tarafından öldürülmüştür ve ikinci eserin başlarında çocukların derin bir suçluluk psikolojisine kapıldıkları ve bundan dolayı Mustafa'yla göz göze gelemedikleri görülür. Anlatının başlarında İsmail Ağa'yı öldürdüğüne inanmamış olan Salman da defalarca cenazeyi kontrol eder. Kısa süreliğine de olsa İsmail Ağa'yı öldürmüş olmaktan pişman olmuş gibi görünür fakat daha sonra suçluluk duygusuna kapılmadığı görülür. Bazı karakterler onu tek başına oturup ağlarken gördüklerini söylerler.

Aile İsmail Ağa'nın ölümünün ardından ailesi oldukça müşkül bir duruma düşer. Salman'dan korkan Mustafa'nın gün geçtikçe akli dengesini kaybetmeye başladığını fark eden Zero,

oğlunu kurtarabilmek için Salman'ı öldürtmeye karar verir. Bu yüzden tanımadığı birçok insana servetini harcamaya başlar. Beyin ölümünün ardından aile birlikteliklerini koruyabilmek için çokça çaba sarf eder. Fakat Salman onların atlarını ve sürülerini çalar, birçok sahtekar Salman'ı öldürme vaadiyle Zero'dan büyük paralar alırlar ve en sonunda Salman konağı yakar. Oğlunu korumak ve kurtarmak isteyen Zero, elindeki bütün imkanları onun uğruna tüketir. İsmail Ağa'nın kardeşi Hasan Ağa Zero'ya Van'a geri dönmeyi önerir. Başlarına gelmiş olan felaketler onların ata topraklarına özlem duymalarına sebep olur. Mustafa'yı korkusundan kurtarmak isteyen Zero, elindeki bütün imkanları harcamaktan çekinmemiştir. Zero Mustafa'ya daima anlayışlı ve şefkatli yaklaşım onu sakin tutmaya çalışmıştır.

Arkadaşlık Kuş Memet ile Mustafa ikilisinin oldukça samimi bir dostluk ilişkisi vardır. Mustafa'nın zor dönemlerinde yanında olan en sadık ve en fedakar dostu Kuş Memet'tir. İki arkadaş korkuyu, acıyı ve cesareti birlikte yaşarlar. Zaman zaman birbirleriyle tartışsalar da genel olarak birbirlerine sahip çıkarlar. Fakat Mustafa'nın en sadık dostu Baş Çoban'ın köpeği Kocabaş'tır. Kocabaş Mustafa'yı karşılıksız sever ve samimi sevgisini her daim ona gösterir. Kocabaş Mustafa'nın peşinden hiç ayrılmaz ve her yolculukta ona yoldaşlık eder. Çocuklar arasındaki arkadaşlık ilişkisi duygusal ve düşünsel olarak devamlı birbirlerini etkilemek üzerine kuruludur.

Arayış Anlatının sonunda karanlıkta kalan ve en büyük merak konusu olan şey, Salman'ın İsmail Ağa'yı neden öldürmüş olduğudur. Anlatıyı oluşturan olay örgüsünde Salman'ın İsmail Ağa'yı neden öldürdüğüne yönelik bazı ipuçları bulunsa da bu sorunun belirli bir cevabı yoktur. Yerel halk arasında en çok konuşulan konulardan biri Salman'ın İsmail Ağa'yı neden öldürdüğüdür. Aile de bu soruya bir cevap bulmakta oldukça zorlanır. Bir insan, her şeyden çok sevdiği bir insanı neden öldürmüş olabilir? Kimileri Salman'ın İsmail Ağa'yı çok sevdiğini ve onu kimseyle paylaşmadığını düşünürken, kimileri de Salman'ın ondan korktuğu için onu öldürmüş olduğunu düşünür. Tezlerden biri de Arif Saim Bey'in Salman'ı İsmail Ağa'yı öldürmeye azmettirdiğidir. Fakat anlatıda bu tezi kuvvetlendirecek hiçbir bilgi yoktur. Dal Emine'ye aşık olan Salman'ın, sevdiği kadını İsmail Ağa'dan kıskandığı da ortaya atılan iddialardan biridir. Gerçekleşmiş olan bir olayın birçok nedeninin olabileceğini düşünen yazar, bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Açgözlülük İsmail Ağa'nın ölümünün ardından birçok kişi Salman'ı öldürmek için kuyruğa girer. Konağa gelip Zero'yla görüşen birçok kiralık tetikçi, Salman'ı öldürme vaadiyle zor durumda olan kadından faydalanabildikleri kadar faydalanmaya çalışırlar. Salman'ın öldürülmesi için bütün birikimlerini tetikçilere harcayan Zero, en sonunda İsmail Ağa'nın kereste fabrikasındaki hisselerini satar. Arif Saim Bey'in Panosyan'ın çiftliğini sahiplenmesinin ardından da neredeyse tamamen parasız kalırlar. Anlatıda rol oynayan birçok karakter, Zero'nun içinde bulunduğu zor durumu kendileri için fırsata çevirmeye çalışırlar.

Kayıp Gelenek başlığında da bahsedildiği gibi İsmail Ağa'nın ölümünün ardından tutulan yas, cenaze merasimi, ölünün arkasından yapılması gereken çeşitli ritüeller ve ağıtlar anlatıda uzunca işlenmiştir. Bununla birlikte karakterin ölümünün diğer karakterler üzerindeki psikolojik etkileri eserin ana temasını oluşturmaktadır. Mustafa, babasının zamansız ölümünden dolayı utanç duyar ve ona küser. Babasının ölümünü kabullenemediği için cenaze merasimine bile gitmez. Zero'ysa İsmail Ağa'nın ölümünün ardından derin bir hüzne kapılır. Köylüleri ve ailesi tarafından sevilip saygı gören bir kişinin ölümünün, hayatta olanlar üzerindeki etkisi farklı karakterler üzerinden çeşitli dışavurumlarla işlenir ve bu duygular okura yaşattırılır.

Takıntı Salman tarafından öldürülmeyi takıntı haline getirmiş olan Mustafa, içinde yaşadığı derin korku yüzünden sanrılar görmeye ve ölümle ilgili imgelemler kurmaya başlar. Korkusu derinleştikçe yaşadığı durumlar karşısındaki tepkileri abartılaşır. Kendisini öldürmek isteyen kişiye karşı kin duymayan Mustafa, her ne kadar korkuyor olsa da onunla yüzleşmeye çalışır. Yaşadığı korku Mustafa'nın bilinçaltında kendisini yoğun bir şekilde gösterir ve zaman zaman bu korku onu fizyolojik olarak da etkiler. Salman'a olan korkusu yüzünden Mustafa, bütün yaşam rutinini bu korkuya göre şekillendirir.

Kişi İncelemesi

Mustafa

(Uyumlu/Duygusal)

Karakter Çevresindeki olayları fark etmeye ve anlamlandırmaya başladığı dönemden itibaren Mustafa Salman'dan korkmaya başlamıştır. Onun tarafından öldürüleceğine ya da onun birisini öldüreceğinden çok emindir. Babasının Salman tarafından öldürülmesinin ardından derin içsel buhranlar yaşamaya başlar fakat bunu belli etmemeye çalışır. İsmail Ağa'nın ölümünü kabullenemediği için cenaze merasimine gitmez ve babasının mezarını hiç ziyaret etmez. Çevresindeki herkes Mustafa'ya Salman tarafından öldürüleceğini söyler. Ölümünden korkan çocuk karakter huzur içinde uyuyabilmek amacıyla ahırdaki bir atın yanında yatar. At onu yalayarak devamlı olarak sevgisini gösterir. Fakat Müslüm Ağa'nın çarmıha gerilmiş bedenini ve Baş Çoban'ın kesik başını gören Mustafa'nın korkusu derinleşir. Bundan dolayı ölümle ilgili sanrılar görmeye başlar ve zihninde çeşitli imgelemler kurar. Zaman içinde geceleri dolaşmaya, hayaller görmeye ve kendi kendine konuşmaya başlar. Annesi onun durumuna çok üzülmesi için ona iyi davranmaya çalışır. Fakat Mustafa kendisine acınmasını istemediği için çevresindeki kişileri kızdırmaya çalışır. Mustafa, arkadaşlarıyla oyun oynayarak ve Abbas Usta'nın yaptığı işleri izlemeye kendisini kaptırarak sakinleşmeye ve kötü düşünceleri zihninde dağıtmaya çalışır. Müslüm Ağa öldürüldükten sonra Mustafa, köye gelen Salman'a saldırarak korkusuyla yüzleşmeye çalışır. Fakat bu korku onu fizyolojik olarak etkiler ve bilincini kaybetmiş bir halde yerde titremeye başlar. Salman tarafından öldürülmekten korkan Mustafa, günlük rutinlerini ve çevresindeki insanlarla olan ilişkilerini tamamen bu korkuyu temel alarak şekillendirir. Babasının öldürülmüş olmasının ve kendisinin de yakın zamanda öldürülebileceğinin farkında olsa da Salman'a karşı kin gütmeyiz. Fakat öldürülmek istemediği için çoğu zaman Salman'ın ortadan kaldırılmasını ister. "Çocuk için göstermemek için her şeyi yapıyordu. Yürekliyse korkak, akıllıysa deli, korkaksa yürekli, acıyorsa acımasız gözükmeyi ustalık haline getirmişti. Doğruyu söylemektense uydurmayı, hem de inanılmaz hikayeler uydurmayı yeğliyordu. Kendi kendine hikayeler uyduruyor, kendi hikayelerinde yitip gidiyordu. Bunun da hiç farkında değildi. Bu huyunu bilseydi eğer, benim huyum budur, diye işin bir farkına varsaydı, bunun tam karşısını yapardı, huyunu herkesten, dünyalardan gizlemek için".

ÖRNEK ANILAR

Üzgün Babasının ölümünün ardından Mustafa, üzüntüsünü ve diğer duygularını belli etmemek için sürekli kovuklara ve mağaralara kaçar: "Ölünün yanına gelince, sararmış boynunu gördü, orada, elinin sıkı sıkıya kavradığı yerinin üstünde, parmaklarında kan kurumuştur. Birden geriye döndü, bir canavardan, ölümden, sonsuz bir korkudan, gerçekten kaçarcasına kaçtı, bir anda Gökburunu buldu, sonra böğürtlenlerin, karaçalıların içine düştü... Bundan sonrasını hiç anımsamıyor, sağ yanında bir ölü atın üstüne kartallar inip kalkıyordu, kartalların yanına kadar varabildiğini. oraya, derenin içine yuvarlanıp bir kovuğa saklandığını anımsıyor".

Pişman Geçmişte Salman'ın İsmail Ağa'yı ya da Mustafa'yı öldüreceği köylüler arasında çok konuşulmuştur. Çocuklar yapmış oldukları şeyden dolayı pişmanlık duyarlar ve İsmail Ağa'nın ölümünden dolayı kendilerini suçlarlar: "Mustafanın da çocuklara, insanlara, kurda kuşa, börtü böceğe utancından bakamadığını, onun herkesten çok utancından yerin dibine geçtiğini biliyorlardı. İnsanın babası öldürülünce niçin bu kadar utansın, diye düşünüyordu Kuş Memet. Öyleyse Mustafanın babası öldürülünce kendisi, öteki çocuklar, Mustafa kadar değilse de niçin utanmışlar, gitmişler de evlerinin en karanlık köşelerine saklanmışlardı?".

Korkak Mustafa, Salman tarafından öldürülmekten korktuğu için ahırdaki kır atın yanında yatmaya başlar: "Ben de korkmuyorum, diye bağırdı Mustafa. «Korkmuyorum ya, atlarla birlikte kır atın da yemliğinde uyumak hoş oluyor... Kır atı var ya daha ben doğmadan babam onu Halepten getirtmiş, öyle bir atmış ki, o Mısır padişahı bile ona binmek istemiş. Babam da, onda para çok ya, kimbilir babamı niçin öldürdü Salman, vermiş parayı almış kır atı. Ben bebekken de beni ilk olarıktan bu ata bindirmişler. Kır at beni tanıyor. Seni de tanır. Ne güzel orada, atın yemliğinde sen de, ben de... Salman da babamı, onun da babasıymış, niye öldürmüş ki?".

Utangaç Babasının ölümünden dolayı hayatında bir eksiklik hisseden ve ezilmişlik duygusuna kapılan Mustafa, insanlarla konuşmaya utanır: "Nedense hiç kimseyle konuşmak istemiyordu. İnsanlardan utanıyordu babası öldüğünden bu yana. Bir çeşit eksiklik duyuyordu içinde. Bunun tam bilincinde de değildi. Yoksa eskiden olsa anasıyla bir kebabçı dükkanına girip yağlı, kokulu kebab

dumanını bol bol içine çekerekten, acılı, naneli, maydanoslu, turplu, yeşil biberli kebabı yemez miydi? Eskiden olsa şimdi aşağıya inip kendisine bir ayakkabı, Memede bir kuş lastiği, ya da şekerden yapılmış, kırk gözlü bir köprüyü almaz mıydı?”.

Ürkek Salman tarafından öldürülen Baş Çoban'ın kesik başını gördükten sonra iyice ürkekleşir: “Onun başından hiç insana bir kötülük gelir mi, gelmez ya. Mustafa kalkmağa, yemlikten çıkmağa çabalyor, bir türlü de bu işi başaramıyor, en sonunda, karanlıkta kır atın gözlerine bakıyor, onun gözlerinden bir umar umuyordu. Geliyor, kesik baş, geliyor. Ne yapıyorsun sen? Dur, sana yapacağını yapmış zaten, dur, ben gireyim ılgının kökünün altındaki kum çukurunun içine...”.

Dikbaşı Kendisine acıyan insanlara aksi davranışlar gösterir: “Çalıya malıya düşmedim, diye olanca sertliğiyle karşılık verdi Mustafa, «Kuş Memetle kavga ettim. «İyi bok yemişsin, diye çileden çıktı Zero. Seni köpek, diye de bağırdı, kendini bir bok mu sanıyorsun? Niçin kavga ediyorsun elin oğluyula?» «Ederim, diye onun karşısına dikildi Mustafa. «Sen ne karışıyorsun?. “Şimdi seni ayağımın altına alırsam, kemiklerini kırarım yezid”.

Paranoyak Salman tarafından öldürüleceğini düşünen Mustafa, zaman içinde yaşadığı korku yüzünden hayaller ve sanrılar görmeye başlar: “Dur ağaç dur, nereye gidiyorsun, dur! Ağaç durmuyor, yalımlarını savurarak, kanlarını fışkırtarak, gövdesine sarılmış bırakmayan Arabı da sürükleyerek koşturuyordu. Salman ağacın kayalıklarda önünü kesiyor, basıyordu kurşunu ya, ötekini durduramıyordu. Ağaç dur, tut kocabaş tut! Köpek alaca saldırdı, ağaç bir an durdu, köpek eğildi baktı, olduğu yerde durdu. Köpek, Mustafa birbirlerine sokulup büzüldüler”.

Salman (Uyumsuz/Duygusal)

Karakter İsmail Ağa'nın birileri tarafından öldürüleceğini takıntı haline getiren Salman, onun başkası tarafından öldürülmesine izin vermez ve onu kendisi öldürür. Fakat Salman'ın İsmail Ağa'yı tam olarak neden öldürdüğü belli değildir. İsmail Ağa'yı öldürdükten sonra defalarca cenazesinin başına gelir ve onun gerçekten ölüp ölmediğini kontrol eder. Bir süre her şeyden çok sevdiği babasının öldüğüne inanamaz. Cinayetin işlenmesinin ardından ilk olarak Dal Emine'nin evine gider fakat Dal Emine İsmail Ağa'nın ölümünün ardından derin bir hüzne gömülür ve Salman'ı mutlaka yakalayacağını söyler. Ardından Müslüm Ağa'nın yanına giden Salman bir süre çiftlikte saklanır. Saklandığı yerin tespit edilmesinin ardından dağa çıkar. Zero tarafından gönderilen kiralık tetikçileri öldürür. Bunlardan biri Müslüm Ağa diğeriye Baş Çoban'dır. Salman Müslüm Ağa'yı kendisine ihanet ettiği için öldürür. Baş Çoban'ıysa onun tarafından öldürüleceğini düşündüğü ve ondan korktuğu için öldürür. İşlenen cinayetlerden dolayı köylüler paniğe kapılırlar. Salman'ın Yedi Kanatlı Hoca'nın oğlu tarafından efsunlandığına ve ona kurşun işlemeceğine inanılır. Babasını öldürmüş olması, ailesi tarafından dışlanması ve her yerde silahlı adamlar tarafından aranıyor olmasından dolayı derin bir üzüntü yaşar. Anlatı boyunca Salman karakteri, diğer karakterlerin korku duymalarının en büyük kaynağı olur. Anlatıda Salman'ın fiziksel görünüşü şöyle betimlenmiştir: “Salman da kaykılmış, kollarını yanlarına indirip germiş, başı dimdik, gözler ilerde, dudakları sıkı sıkıya kapalı, bir çizgi olmuş, kaşlar çatılmış, başında mor püsküllü çok güzel kırmızı bir fes, fesin kıyılarında diken diken sarı saçları fışkırmış, boynunda bir dürbün, yepyeni, pırıl pırıl, belinden göğsüne kadar üç koşar, her iki omuzundan da atılmış ikişer koşar fişeklik kuşanmış, omuzunda menevişlenen bir Alman filintası, çift ağızlı Çerkes hançerleri ikilemiş, çizmesi yepyeni, bu sefer siyah, körüklü, parıl parıl yanarak, bir düş içindeymişcesine kalabalığa doğru geliyordu”. Salman'ın bir korku unsuru olarak anlatıda rol oynamasının nedenlerinden biri Yezidi olmasıdır. Onun peşine düşen tetikçiler çeşitli batıl inanışlara başvurarak onu yakalamaya çalışırlar. Salman ailesinin sürülerini ve atlarını çalar. Cemşid adlı yardımcısını konağa göndererek konağın satılmasını ve elde edilen paranın yarısını istediğini iletir. Babasını öldürmüş olan ve silahlı adamlar tarafından her yerde aranan Salman da derin bir korku yaşamaktadır. Onun eylemlerinin en önemli güdümlenici korkudur. İsmail Ağa'yı tam olarak neden öldürdüğü bilinmemektedir fakat anlatı boyunca okura bazı ipuçları sunulur.

ÖRNEK ANILAR

Öfkeli İsmail Ağa'yı öldürdüğü sırada onun gözlerinde acıma duygusunu görmüş olan Salman öfkelenmiştir. Hayatı boyunca kendisine acınıldığını düşünmüştür: “Salman kendine geldikçe İsmail Ağanın ona acıyarak bakışı, ikinci hançeri tam yüreğinin üstüne yerken daha belirginleşiyordu. İsmail Ağa bütün ömrü boyunca ona acımişti. İlk günden son ana kadar... Gözleri kanıyordu gecede

onun, koskocaman açılmış, bir kan çanağı, kirpiklerinin arasından kanlar fışkırıyordu, kör, bakışsız gözler acıyarak bakıyorlardı”.

Takıntılı İsmail Ağa'nın birisi tarafından öldürüleceğini takıntı haline getirmiş olan Salman, en sonunda onu kendisi öldürmüştür: “Öldürdüm, dedi. «Ben öldürmesem onu zaten öldüreceklerdi. Herkes, herkes onu öldürüyordu. İyi ki yetiştim de ben öldürdüm. Ne iyi ettim de öldürdüm. Babamı hiç kimseye öldürtmedim Müslüm Ağa. Ben babamı hiç kimseye öldürtür müyüm! Yahu Müslüm Ağa, az daha, daha yetişmesem babamı başkaları öldüreceklerdi...”.

Pişman Her şeyden çok sevdiği babasını öldürmüş olmaktan pişmanlık duyar: “Ben arkasına düştüm onun. Gitti, gitti yarın kıyısınca, sel yatağından geriye döndü, Alıçlı koyağa vardı, orada bir taşın üstüne oturdu, tüfeğini kucağına aldı, orada gün batıncaya kadar kıpırdamadan düşündü kaldı. Belki de ağlıyordu, ben yaklaşmadım ki ona.. Sonra da gün batıp karanlık kavuşunca onu göremedim. Korkmadım karanlıktan, mezarlığın yanından geçerken de korkmadım, cinlerden hiç korkmadım”.

Acımasız Baş Çoban'ı öldürdükten sonra onun başını keser ve Cemşid aracılığıyla ailesine bir mesaj gönderir: “Şimdi ben, işte bana babamdan kalan bu tosun sürüsünü teslim alıyorum, onu götürüp Halep pazarında satacağım. Onlara söyle ki, ailemden kimsenin şimdilik kılına dokunmayacağım, Mustafanın bile, yalnız babamın malından da onlara bir zırnık koklatmayacağım. Bunu Hasan Ağaya, Zero anama böylece söyle. Sonra, belinden hançerini çekti, hançerin ağızlarını uzun uzun yokladı. Elinin üstündeki kılları yülüdü, ardından da eğildi, Baş çobanı saçlarından tuttu, onu da ensesinden kesti, bana verdi”.

Adil Köylülere eziyet eden Yüzbaşı'yı yakaladığında ondan hesap sorar: “Bu köylü değil miydi yeşil sarıklı Kırklarla birlikte düşmana Allah Allah, diyerek saldıran? “Bu döğdüğün, onurlarını ayak altına aldığın bu köylü değil miydi Allahüekber dallarında düşman karşısında her birisi donarak kazık kesilen?”.

Korkulan Eylemleri nedeniyle Salman, zaman içinde yerel halk tarafından korkulan bir karakter haline gelir. Onunla ilgili çeşitli efsaneler anlatılır: “İşte böyle Zero Hatun, işte başımıza gelenler böyle bizim. Zaloğlu soyu dünyaya geldi geleli böyle bir iş gelmedi başımıza. Ben bu yaşa geldim bu Salman gibi ne bir beni adem, ne bir cin peri, ne de böyle bir şeytan gördüm. Yerini biliyordum, bir şafak vakti, onu kan uykusunda yetmiş yedi eli Alaman filintalı kişiyle çevirdim. Birden, biz onu çevirir çevirmez sesini duydum Salmanın. Hoş geldiniz Zaloğlu milleti, safalar getirdiniz, diyor, kayanın üstünde, elinde filintası dikilmiş duruyordu. Amanın çocuklar fırsat bu fırsat, ateş, dedim, yetmiş yedi tüfek yetmiş yedi yerden patladı, bir gözümü açtım baktım ki. Salman yerinde duruyor. Yanlış mı gördüm diye gözlerimi ovaladım, baktım kayanın üstünde öyle duruyor”.

Zero (Uyumlu/Duygusal)

Karakter “Zero çok güzeldi ve Mustafa anasına hayrandı. Uzun iki kalın örme, kıvrıkcık kara saçları güneşte yeşilleniyordu. Gülerken de iki gamzesi derinleşiyor, ona göreni olduğu yerde durduran bir sıcaklık, bir çekicilik veriyordu”. Eşinin ölümünün ardından Zero uzun bir süre derin bir üzüntü yaşar. Ailesini bir arada tutmaya çalıştığı gibi Mustafa'yı Salman'a karşı korumaya çalışır. Zero Salman'ı her ne kadar öldürtmek istemese de oğlunun psikolojisinin korkudan dolayı her geçen gün bozulduğunu fark eden Zero, Salman'ı öldürtmek ve bu şekilde oğlunu rahatlatmak için elinden geleni yapar. Salman'ı öldürme görevini üstlenen kişilere neredeyse ailenin bütün servetini dağıtır ve bazı kişilerin evlenme teklifini bile kabul eder. Güçlü bir anne tiplemesi olan Zero, oldukça vefalı, cefakar ve fedakar bir anlatı kişisidir. Oğlunun ruh sağlığını korumak ve onu korkularından kurtarmak için elinden geleni yapar. Kadın karakterin müşkül durumundan birçok fırsatçı faydalanmak ister. Zero, yaşadığı bütün zorluklar karşısında ayakta kalmaya ve oğlunu korumaya çalışır.

ÖRNEK ANILAR

Üzgün Eşi İsmail Ağa öldükten sonra, uzun bir süre üzüntüsünden kurtulamaz ve bu olayın etkisinden çıkamaz: “Zero mum kesilmiş, bir hayali fener olmuştu. Ağzını bıçaklar açmıyor, kontakta nereye gittiğini bilmeden, uyurgezer, ortalıkta dolaşıyordu”.

Endişeli Oğlunun yaşadığı korkuya tanık oldukça endişelenir: "Korkma yavrum, dedi Zero, «Korkma benim gülüm, belki de şimdiye kadar onu Müslüm öldürmüştür. Müslüm yiğit, mert" bir adamdır. Baban onu ölümden kurtarmıştır. Bir Salmanı mı öldüremeyecek? Yarın üç gün olacak. Yarın iyi, ya da kötü bir haber gelecek. Bekleyelim yavrum".

Şefkatli Oğlunu sakinleştirmek ve onun korkusunu azaltmak için bütün sevgisini gösterir: "Zero: "Uyu gülüm, dedi, «İstersen sana ninni de söylerim. Mustafa güldü: «istemem. Ben bebek miyim? «Bebek değilsin kurban olduğum, sen hiç bebek olur musun anasının babayığidi, diye Zero ona sarıldı".

Öfkeli Salman Müslüm Ağa'yı öldürdükten sonra konağın dibine kadar gelir. Zero onun bu davranışından dolayı çok öfkelenir: "Titreme oğlum, ağlama yavrum, bu can bu tendeyken onu anan yaşatmayacak. Hele dur oğlum, hele azıcık bekle. Anan sana kurban olsun Mustafam, sen Doğu Anadolu kartallarının, Van gölü ejderhalarının yiğenisin, kaplanım. Hele azıcık bekle, anan sana kurban olsun gülüm. O, bu dünyada çok uzun bir süre kalamayacak. Böyle köylerin içine kadar gelip meydana okuyamayacak. Hele dur oğlum, aslanım benim. Hele sen azıcık dur, bekle, ben de Zeroyam...".

Cesur Salman, Müslüm Ağa'nın çiftliğin kapılmasına asılmış olan cesedini almaya çalışan kişilere kurşun yağdırır. Zero Müslüm Ağa'nın cenazesini bizzat almaya gider: "Zero hiç birisini dinlemedi, Süllünün getirdiği eyersiz atlardan birisine atladı, ötekini de yedekleyip sürdü. Olayı duyan köylüler gelmişler, konağın dört bir yanını sarmışlar, bekliyorlardı. İkiye ayrılıp Zeroya yol verdiler. Zero gedikte yitinceye kadar hiç konuşmadılar".

Çaresiz Zaman zaman oğlunu sakinleştirmek ve onu korumak konusunda çaresiz kalır: "Onları yanına al, yalnız gitme yavrum, dedi Zero boynunu bükerek, ona gitme dese de o gene gidecekti. Bu çocuk başına buyruktu, hep babasının yüzünden. Başına bir iş gelecekti ya, Zero ne yapsın. Zero, onun, ortalıktan el ayak çekildikten, herkesin uyuduğunu sandıktan sonra ahıra gidip koca kır atın yemliğinde uyuduğunu, gün ışımadan da uyanıp yatağına gelip yattığını da biliyordu. Bunun da önüne geçemezdi. Çocuk korkudan çıldırıyor, ne yapacağını bilemiyor, geceleri atın yemliğinde, gündüzleri de Abbas Ustada rahat ediyordu".

Kararlı İsmail Ağa'nın sürgün edilmiş amcalarından biri olan Bey'in ziyareti üzerine Zero, Salman'ı öldürtmeye ne kadar kararlı olduğunu gösterir: "Hasan Ağa da kıvrıkcık kirpikleri güzel gözleriyle hayran bir Paşaya, bir Zeroya, bir Mustafaya bakıyor mutluluktan uçuyordu. Demek Zero onu, kafiri öldürtmeğe böylesine kararlıydı ha. Öyleyse, Zero inatçıydı. Ne yapıp edecek onu öldürtecek. Oooh, Hasanın sırtından da böylece bu yük kalkacaktı".

Sitemkar Mustafa'nın inatçılığından ve kendi başına buyruk davranışlarından zaman zaman yorulur: "Allahtan korkmuyor musun sen Mustafa, kuldan utanmıyor musun, bu ocağın dikili tek ağacı sensin, insan hiç o ağaca yaklaşır mı, söylesene, insan o kanlı, o her gece sabaha kadar kanayan o ağacın hiç yanına varır mı? Sen delirdin mi, hiç düşünmedin mi felç olacağını, hiç düşünmedin mi bir taş parçası gibi donacağını, hiç mi hiç, sen bu kimsesiz kalmış ananı hiç "düşünmedin mi, hiç mi hiç?".